

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

8 Vtrum absque gratia possit homo vitare peccatum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](#)

occurred circa illud, felicit quod ordo naturae reparari non potest nisi Deo voluntatem homini ad se trahente per gratiam.

Ex duplice siquidem capite hoc habet difficultatem, primo ex parte Dei, ex eo quod qualemque potest Deus creare hominem, tamen praeceps potest reparare, sed hominem recte ordinatum sine gratia potest creare, ergo &

deudo de statu pte ad statum iustitiae absq; auxilio exterioris græ. ¶ 3 Præt. Quilibet res naturalis potest redire ad actum conuenientem suæ naturæ, sicut aqua calefacta per seipsum redit ad naturalē frigiditatē, & lapis fursus projectus, p seipsum redit ad suū motū naturalē, sed peccatum est quidam actus contraria natura, ut patet per Damas. in 2.lib.* ergo vñ q hō possit per seipsum redire de pte ad statum iustitiae.

SED CONTRA est, qd Apost. dicit ad Gal. 2. Si data est lex quæ potest iustificare, ergo Christus gratia mortuus est, i. sine cā: pari ergo rōne, si hō hēt naturā p quā pōt iustificari, Christus gratia, i. sine cā mortuus est, sed hoc est inconveniens dicere. ergo nō p seipsum iustificari, i. redire de statu culpe ad statum iustitiae.

RESPON. dicendum, quod homo nullo mō potest resurgere a peccato per seipsum sine auxilio gratiae.

Cum n. peccatum transiit in actu remaneat reatu, ut supra dictū est, * nō est idem resurgere a peccato, quod cessare ab actu peccati: sed resurgere a peccato, est reparari hominem ad ea quæ peccando amissit. Incurrit autem homo triplex detrimentum peccando, ut ex supradictis patet, * s. maculam, corruptionē naturalis boni, & reatum poenitentiam.

¶ Ad secundum horū dicunt, quod non est ad propolum præfus articuli, ubi de necessitate gratiae ad uires hominis qualis est: cum autem queratur de remissione culpa, an possit sine gratia fieri, examinabatur conclusio illius rationis, quæ sequens utitur.

¶ Ad secundum autem quod est directe contra propositum,

dicitur quod ordine naturae reparari sic, ut voluntas hominis de subiectum Deo subiectetur, potest intelligi dupliciter.

Vno modo de subiectione limitata, seu secundum quid, alio modo de subiectione simpliciter.

¶ Et leto, ut penes terminos, quid si finis homini non sufficeret realium aliquid spectans ad ordinem gratiae, nunc est de subiectum Deo ut principio naturæ, & esse subiectum Deo simpliciter, coincidere: modo autem vbi confitit esse ordinem gratiae, hec duo non coincidunt: sed esse subiectum

Deo vi principio naturæ, est esse subiectum Deo secundum quid:

esse autem subiectum Deo simpliciter, est subiectum sibi ut principio, & fini naturæ, gratiae, & omnium quomodolibet. Unde dicitur, quid licet voluntas humana sicut potest sine gratia mu-

tari de intemperantia in esse temperatum: ita potest mutari de inobedientia Dei, ut principium est naturæ, ad subiectiōnem illius etiam ut principium est & finis naturæ: sed hoc non est voluntatem subiectam esse Deo simpliciter, sed secundum quid,

ut felicit est caput naturæ, non potest tamen mutari sine gratia ad obedientiam Deo simpliciter, id est, sine determinatione aliqua: quia talis subiectio voluntatis à speciali auxilio gratiae est, ut in articulo præcedente dictum est, & terminatur ad donum habitualem gratiae gratum facientis: & hoc intendit litera remittens se ad præcedentem articulum. Et si inferatur, quid talis subiectio non spectat ad ordinem naturæ, sed gratiae, respondetur quid licet hæc subiectio exceedat uires naturæ, & spectet ad gratiae ordinem, ut in præcedenti articulo dictum est, ipsa tamē est necessario requisita ad hoc, quid uoluntas subiectetur Deo secundum naturæ ordinem. Ecce ratio est, quia post lapsum non datur medius statutus inter conuersationem ad Deum supernaturalem finem, & auctorinem ab ipso, licet ante lapsum dari potuerit medius statutus, quo in natura integræ nec aucteris, nec conuersus erat homo ad Deum p supernaturalem finem. Euiset quippe tunc homo subiectus Deo simpliciter, non includendo, nec excludendo ordinem gratiae, post lapsum autem oportet in conuersatione ad Deum simpliciter includi ordinem gratiae. Quod autem dicitur in responsione ad tertium, quod ad naturæ bonum reparari non potest, de uigore rationis intelli-

gendum est: ad illud enim semel lapsa natura, nunquam ex le

re surgere potest. Et sic nec Aristoteli,

nec authoris dicta

in secundo ten-

tentiærum

præsen-

tibus

magis digeritis

obuiant.

Sup. q. 63. ap.

ti. ad 4. Et

2. contra ca.

160. & uer.

9.22. art. 5. ad

7. & 9.24. ap.

ti. 1. ad 10.

8. 12. & art.

13. per to. &

1. cor. 11. &

Heb. 1.1. le. 3

ARTICVLVS VIII.

Vtrum homo sine gratia possit

non peccare.

AD OCTAVVM sic procedi-

tur. Videtur, quid hō sine

gratia possit non peccare. Nul-

lus enim peccat in eo quod ui-

tare non potest, ut Augus. dicit

¶ Super Questionis centesimæ Articulum octauum.

1. Articul. 8. cuiusdem questionis dubium primo occurrit circa illud, Homo in statu naturæ integræ poterat uitare omnia.

Prima Secundæ S. Thomæ. II 2 peccata

QVÆST. CIX.

ARTIC. VIII.

peccata ex suis naturalibus: quoniam non poterat vitare peccata omisionis praeceptorum gratia: non enim poterat ex naturalibus implere praeceptum charitatis, scilicet Diliges dominum Deum tuum, & similia, ut fuit praecepta charitatis, ut patet ex dictis, ergo non poterat ex naturalibus uitare peccatum omisionis talium.

2. de duab. animabus.c.
animabus. c.
10. & 11. s.s.
T Ad hoc dubium',
quod apud Duran-
dum in 2. sen. dist. 2.
artic. 3. conclusio est.
dicendum est, quod
aliud est posse im-
plere praecepta hu-
mimodi, & aliud est
posse uitare peccata
opposita: quoniam
adimpleto precepto
sum horum claudit
in se de necesitate
donum supernatura-
le in habente, quo
fit potes adimplere,
& ex quo precipit
adimplere. Cū enim
dicitur, Diliges do-
minum Deum tuum,
vt est praeceptu chari-
tatis, subintelligi-
tur, Diliges ex chari-
tate dominum De-
um tuum, ubi mani-
feste patet claudi
in lib. de duabus animabus * &
de libero arbitrio. si ergo homo exi-
stens in peccato mortali, non
possit uitare peccatum, uidetur
quod peccando non peccet:
quod est inconveniens.
P 2 Prat. Ad hoc corripitur ho-
mo, ut non peccet. si igitur ho-
mo in peccato mortali existēs,
non potest non peccare, uide-
tur quod frustra ei correptio
adhibetur: qd est inconveniens.
P 3 Prat. Eccl. 15. dicitur, An-
te hominem uita & mors, bo-
num & malum, quod placuerit
ei, dabitur illi: sed aliquis peccan-
do non desinit esse homo. ergo
adhuc in eius potestate est eli-
gere bonum, uel malum: & ita
potest homo sine gratia uitare
peccatum.

charitatem in facultate adimplendi. Ad euitandum autem peccatum omissionis non exigit supernaturale donum, sed sufficiit ex naturalibus nullum ponere obicem, in nulloque renitenti diuina monitioni, iniquanum pracepam obliget pro taliter: alter enim ad alium statum pertinet. Et pro-

pterea si ponatur ho-
mo in statu naturæ
integro quamvis nunquam sine supernaturali dono implevit
præceptum charitatis ut sic sine tamen supernaturali dono uitia
sit peccatum omisitionis omnium præceptorum, dum nullum
impedimentum præstisset supernaturali dono tam habitualis
gratia; quam diuine motionis speciali, quo preparari ad gra-
tiam, & adimplere præceptum potuisset propter quod author
ex eo, quod homo in statu naturæ integræ poterat non rece-
dere à fôto, quod est secundum naturam, probat quod potuit
peccata uitare.

¶In eodem octavo art. dubium est, Quod homo in peccato mortali existens, antecepit reparare per gratiam iustificantem, non potest diu manere ab illo peccato mortali: dubium quidem magnum occurrit ex multis. Primum ex ipso auctore, quia in 2. feni. dist. 28. q. 1. ar. 2. recitat hanc uiam, quam hic tenet pro sententia: & arguit contra eam soluens rationem eius, & dimittit ea ut falsam: in hoc autem loco non respondet nisi rationibus ibidem factis, & tamen determinat oppositum. Rones fuit sunt in primis pro conclusione oppositi: aqua naturalia per peccatum naturale non sunt ablata, sed infirmata, ac per hoc libera figura mali, q. est de rone liberis arb. non est ablata, sed infirmata, & consequenter non incurrit non posse, sed non posse facile fugere malum. Deinde contra rationem literae, quantum ad similitudinem uenialium & mortalium, quia non ualer similitudo, propterea qd uenialia abque deliberatione committuntur, mortalia cum deliberatione tantum: unde qua ratione potest uitare unum, potest uitare omnia. Et quantum ad temporis diuturnitatem, quia liberum arbitrium multo fortius fit ad euitandum aliud peccatum, post uitatum unum quam autem.
¶ Secundum dicitur dubium ex Scoto, & Durando in uicissima octava distinctione 2. senten. Et ut clarissimus nodus, & veritas elucidatur, formetur sic ratio contra literam. Author assert ad hoc in litera tres priuationes, & tria positiva, ex quib. in homine existente in peccato mortali impotentiam ad uitandum diu omnia peccata mortalia, proueniens dicit. Prima priuatio est grazia. Secunda neri finis illi sum. Tertia praemeditacionis affida, quodā

F oportet &c. Primum positionum est motus multiplex in
tium agendorum, uel intandorum. Secundum, in
conceptus. Tertius, p. animus habius, & precipue
in litera gratia priuatio. & secundum, positionum,
meditatio asidua, cum malo fine praeconceps. Hoc

R E S P O N. dicendum, quod de homine dupliciter loqui possumus. Vno modo secundum statum naturae integrum; alio modo secundum statum naturae corruptum. Secundum statu quidem naturae integrarum etiam sine gratia habituali poterat homo non peccare nec mortaliter, nec venialiter. quia peccare nihil aliud est, quam recedere ab eo quod est secundum naturam, quod uitare homo poterat in statu naturae integrum; non tamen hoc poterat sine auxilio Dei in bono conservantis: quo subtracto est ipsa natura in nihilum decidere. In statu autem naturae corruptae indiget homo gratia habituali sanante naturam ad hoc, quod omnino a peccato abstineat. quia quidem sanatio primo fit in presenti uitafim mentem, appetitu carnali nondum totaliter reparato. Unde Apostolus ad Romanos 7. in persona hominis reparati, dicit ego ipse mente seruio legi Dei, carne autem legi peccati. In quo quidem statu potest homo abstinere ab omni peccato mortali, quod in ratione consiluit, ut supra habitum est: * non autem potest homo abstinere ab omni pec-

I inferat talen impotentiam. ergo. Quid pri-
ferat, probatur, tum quia erat in natura integrata
rat homo uitare omne peccatum: tum quia pri-
ferat, quam habitus oppositus ponit, sed habet
ponit nisi efficaciam merendi. ergo priuatum est
hoc: non ergo tollit potest: in utram peccatum
priuatum subiectiois ad Deum ultimum finem
probatur: quia talis priuatum non plus priuata nec
in hysione ad Deum ex charitate: cum tamen
est bonitas moralis, ut pater in heretico sola
tis, consequens est quod priuato potest homo fine recte
tulit enim per multos annos nihil cogitare de
puta, qd Spiritus non procedat a parte, & in aliis
se habere absque mortali, habendo in affectu
Deum, sic ut pro nullo confundendo, aut impa-
dere. Et est ferme praesens sequitur precepit ce-
cando, & confitendo tortis: in solo n. d. i. m. &
quimur. Quid inordinata conuersio peccati &
nun non inferat talen impotentiam, probatur, quia
non est, iam enim transiit. In affectu quoque non
remanserit: quia unius actus, ut dictum est, non
affectionem, sicut nec uia huiusmodi facit utr. & etiam
ris naturalib. potest se mutare de affectu ad
mirabile bonum in aliud, ut experientia testa-
re. oia haec simil non inferant talen impotentiam
hoc, qd non se habentur partiales causae cuncte-
ponentes unam totalem, ut multi trahentes rati-
concurrentibus simili aliud habeant quaram effi-
cias, quod non est impotencia sed non posse
lare actus suos ex charitate cum malitia, & can-
tare. Arguitur deinde contra ipsam positionem pri-
mam, qd ad eam, ut homo posset se fecire habere gratiam
batur sequela, quia potest fieri certe se dicit non
cum mortale. si enim cum necessariis factis
in peccato mortali est, non posse duian peccatum

comitendum, à destruccióne cōsequētis inferetur destruccióne antecedentis. Et cum non sit medium inter gratiam & peccatum morale in nobis adulosis, scitur certitudinaliter hominem esse in gracia, contra illud. Nemo nouit utrum odio, uel amore dignus sit, secundo arguit Soc. in 28. dist. 2. sic. Existens in peccato mortali potest in hoc tempore caere ab hoc mortal, & illo: & dum cauet hoc, cauet omnia: & similitate de tempore consequente, & sic de semper, ergo potest cauere semper. Per finitum omnia. At si pūlsum pro prima parte est positiō tua, praeceps probatur, quia voluntas non potest simul habere diuersos conseruis, qui requiruntur ad eam caeendi hoc, & acutum committentem di aliud, mortale iustificatē, potest singula peccata mortalia vitare, & secundū aliquod tempus: quia non est necesse, quod continuo peccet in actu, sed qd dūt maneat absque peccato mortali esse non potest. Vnde & Greg. * dicit super Eze. quod peccatum quod

cato veniali propter corruptiōnem inferioris appetitus sensuallitatis, culis motus singulos qdē ratio reprimere potest, & ex hoc habent rationem peccati, & voluntarij, non autem omnes, quia diuinū vni restitere nititur, fortassis alias insurgit: & etiā quia ratio non semper potest est se perigil ad huiusmodi motus vitandos, vt supra dictum * est. Similiter etiā antequam hominis ratio, in qua est peccatum mortale, reparetur per gratiam iustificatē, potest singula peccata mortalia vitare, & secundū aliquod tempus: quia non est necesse, quod continuo peccet in actu, sed qd dūt maneat absque peccato mortali esse non potest. Vnde & Greg. * dicit super Eze. quod peccatum quod

tandi omne peccatum mortale in altero consistit, scilicet subiectō voluntaris ad Deum. talis namque subiectō secundū ventatem posita, non statum cum peccato mortali: remota, ponit hominem in peccato mortali, & est proprium principium vitā di peccati mortalis. Quāmuis enim tale peccatum mortale, pura, intemperante, posse ex alio principio vitari vniuersaliter: & absoluē vocationis peccati mortali nulla est propriā causa, nisi talis subiectō. Oportet si quidē efficiat vniuersalī causam, vniuersalē, vt propria respondere, ut patet in philosophia. Nullus enim actus, habitus, fine, dispositio, includens talem subiectōnem, talis est natura, & sufficiētia ex se, vt possit vocationem peccati mortalis vniuersaliter, ut patet ducendo. Talis autem subiectō ex se, humidi natura & sufficiētia est: quia includens fine agi, dulcitudine, subiectō, ut illi omnia, ac per

ad hanc ad omnia oppo-

sita vñanda se extendit: per huius enim ad hanc omnia regulanda esse conatur, non per alias. Ut quoniam in causis propriis tenet argumentum, si affirmatio est causa affirmationis, negatio est causa negationis, consequens est, quod quia affirmatio talis subiectōnis ponit potentiam propinquam uitandi peccatum mortale, priuato talis subiectōnis priuabit potentiam propinqua uitandi peccatum mortale. Et quia talis subiectō auferitur per peccatum mortale, ut perleuerat ulq; ad remissionem eiusdem, sequitur quod homo in peccato mortali existens, nisi per gratiam Dei reparetur, impotens est ad uitandum peccatum mortale. Nec propterea non liberē peccat, qui singula potest uitare, sicut etiam non excusat a voluntario in commissione vniuersalē, licet non possit teniale uitare eadem ratione, quia singula potest uitare. Et hæc ratio reditum in litera ad dictam conclusiōnem.

Dicitur, quia in litera non solum ponitur dicta conclusio, scilicet quod homo in mortali non potest uitare mortales, sed adūgionly, dico, & simil probatur, ideo ut causa etiam positi ut proprie impotenter habeatur, adiungitur id quod concordat priuationem antedictam, & est malus, his praecipius. Scilicet namque oportet, quod sicut in actibus virtutum sunt duo fines, scilicet proprius illius uitantis, & cōs omnium, pura, in actu temperatia bonum rationis, ut Deus, ita in peccatis mortali, ut ultra speciale malum, etiam commune malum, si inordinatus amor sui, ut pater ex antedictis, & August. Duas ciuitates duo faciunt amores, Hierusalem amor Dei usque ad contemptum sui, Babylonem amor sui usque ad contemptum Dei, hi enim inueniuntur excludunt, & fibi inuenient infallibiliter succedit. Quicunque enim est extra peccatum mortale, hoc in statu amat Deum usque ad contemptum sui: & quicunque est in peccato mortali, amat se utque ad contemptum Dei. Homo ergo existens in peccato mortali non solum est priuatus gratia & subiectōne dicta, que idem est quod amor Dei usque ad contemptum sui, sed est induitus amore sui usque ad contemptum Dei. Non solum igitur cedidit a bono fine, sed habet malum finem communem, de quo saltē verificatur litera de fine praecipito. Et quia finis talis communis est: omni peccato mortali, & ex fine superiori similius ratio & intus reliquorum, consequens est ut homo existens in peccato mortali, habeat posiduum principium ex natura sua inclinans ad peccandum mortali, scilicet amorem sui usque ad contemptum Dei. Nisi enim hic amor perseveraret, id eo habitualiter, seu virtualiter secundum effectum, ut saltē veritatem, iam esset in altero contraditorio, scilicet in amore Dei, usque ad contemptum sui: non enim datur medium. Dico secundum assertum, propter eos qui sciunt se esse in peccato mortali, & non agunt poenitentiam: & eos qui sciunt se esse in tali statu, puta, credendi spiritum sanctum non esse à filio, non tamen credunt se esse in peccato mortali. Dico uel secundum ue-

Prima Secunda S. Thomæ. 11 3 titarem

ritatem, sicutem propter eos, qui in veritate sunt in peccato mortali, & nesciunt se affectos alicuius repugnans Deo, & misericordiam suam non sufficienter discutentes esse. Patet haec etiam ex eo, quod quilibet dominus descendit ad inferos cum armis suis, id est, cum aliqua mala voluntate in qua obstinatus perseverat, & non solum cum auer-
sione ab ultimo fine sequendo, uel malo uitando ab
vero. eo separari vellet, occurrit mul-

His ita se habentibus, ad unumque quæ in litera dicuntur, ut vis rationis propulsatur. In litera aliqua ponuntur speciationia ad peccatum mortale: aliqua ad conditionem hominis, & aliqua supponuntur manifesta. Ad peccatum mortale speciationia afferuntur tria, vel quatuor, præterea priuatio gratia, priuatio subiectio[n]is sui, & 13

Ta propter quæ consequenda, uel uitada homo recedit a Deo cōtemnendo precepta ipsius, & ita peccat mortaliter, præcipue quæ in repentinis homo operatur secundum finem preconceptum, & secundum habitum præexistenter, ut Philo dicit in 3. Ethico.* quāmuis ex præmeditatione rationis homo possit aliquid agere præter ordinem finis preconcepti, & præter inclinationē habitus. Sed quia homo nō po-

Cap. 8. non
multum re-
moto a fine
sem. s.

floruit omnium Deo,
per conceptus malus
finis; & malus habi-
tus, qui vel in omnibus non habet locum, si formaliter intelliga-
tur, vel declaratur per tertium, si moduliter intelligatur, propte-
re dixit tria, vel quatuor. Ad conditionem hominis spectantia
afferuntur tria. occursum tot vitiorum & agendorum, promis-
tas ad operandum secundum praecognitionem mentem vel habitum,
& impossibilis praedicatione assidua. Manifesta supposita sunt
infirmitas naturae, a qua inchoata impotencia vita id malum, &
pronitas ad malum, de qua Gene. 6. Proni sunt feniis homi-
nis &c.

Et considera, quod diuinum authoris ingenium causas tantum
communes peccati in mortali inducit, quia de vitaet non tali,
aut ratis, sed peccati mortalis absolute questione est, ut effectus
universalis causa universalis assignaretur. Et igitur ratio litera-
rita. Homo in peccato mortali perfeuerans est delitius gratia,
et subiectio simpliciter ad Deum: habens malum finem, vel
malum habitum, constitutus que inter multa occurrentia aged,
vel vitanda contra Deum: ergo egit premeditatione ad viran-
dum omne peccatum mortale, ergo non potest diu sic perfeuer-
re, quin pectet mortalis. Assumpta pater ex predicatoria. Pri-
ma lectione probatur in litera quia a deficienti fine regulatio in
niuum, & apposito contrario fine inter nos occurrentia, & prouo-
catoria ad morale, consequtae naturali ordine est, ut legata pectu
mortalis, nisi uigilans meditatione impedit has causa a suo
effectu. Premeditatio namque est, ex qua sola homo non sequitur
conter habitum, seu praeconeptum finem secundum pronosticium.
Cuius signum est, qd in repetentis, in quibus abicit preme-
ditatio, homo operatur secundum suam pronosticatam. Firmatur
quod: legata ex parte postulat principi ex autoritate scripturae.
Nam si cum extirpato fano & sanctis eris, & cum perfeuer-
perfeueris, quo ex intrinseco perferis fine, seu affectu non p-
uerteris. Ex parte vero priuatis ex autoritate Ch. isti, tracta-
tis illud: Solute, & addi cito mihi. Sicut inquit, natus fr. ex gu-
bernaculo non quo vult vadit, sed quo tempus impellit ita ho-
mo diuinam gratiam autem perdidit, non agit quod uult, sed quo
diabolus ei intendit iniquum uult, id est, quod tellet in uelle, care
non tamen peccat inutus, aut impotens hoc nunc uitare. Secun-
da autem sequela probatur quia homo non potest semper stare
in talib[us] premeditatione: & tamen frequenter occurrit, &
prouocantem egit aspida premeditatione, ut enterit mortale pec-
catum ab homine sic in deo dispositu. Hec etiam ratio litera,
qua manifeste concinuit, qd liberum arbitrium cum hoc, quia est libe-
rum, propter tamen has malas dispositions & conditiones
impositas est ex se ad vitandum diu mortale, si in mortali com-
misso perfeuerat.

Nunc superet, obiectioribus in contrarium satisfacere. Et ad dicta authoris in 2. sententiarum dicitur, quod hic retractata sunt. Et prima ratio de facultate liberi arbitrij soluta in responsionem ad primum, & tertium. & in corpore articuli. Vnde dicitur, quod si alata libertas eius infraferat facultatem uitandi singula, non omnia moralia in sic dispositio. Et ratio est, quia facultas illa ad virtutandum omnia non ad vitandum secundum potentiam naturalem nudam, quae est potentia remota uitandi mortale, sed secundum superadditas dispositions, quae constituant potentiam propinquam.

Similando inter motus insurgentes uscialium, & contra Deum posse dupliciter intelligi. Primo, quo ad occursum, frequentius & deordinatus; Secundo, quo ad modum deordinatus.

F Si primo modo intelligatur similitudo tener & fieri
author. Si secundo modo, non tenet. Et hoc con-
ditio facta, modus nanque in uenialibus offendit
gentiam absque deliberatione in mortaliis autem
liberando offenditur. Sed tamen sicut ibi proprie-

tatione, non potest contingere,
ut diu permaneat, quin opere-
tur secundum consequentiam
voluntatis deordinatae a Deo, ni-
si cito per gratiam ad debitum
Ordinem reparetur.

AD PRIMVM ergo dicendū,
quod homo potest vitare singu-
los actus peccati, non tamē om-
nes, nisi per gratiam, ut dictum
est. Et tamen quia ex eius defec-
tu est, quod homo se ad gratia-
habendam non præparet, pro-
pter hoc à peccato non excusat-
tur, quod sine gratia peccatum
vitare non potest.

Hec primus obit Sionem fiducia contra rei-
tem contra frequentiam tot protocantium et fenzar
fidua premeditatione dependeret que et impossibilis
huiusmodi. Quamvis enim resistendo una moralitate
ad utrandum aliquid non tamen tanta firmitas, in
meditatione fiducia opus ad utrandum omnia, neque
tam frequenter impulsus: & propterea non ducatur
casum.

¶ Ad primam obiectionem factam contra rationes sumptum de omnibus, præterquam de huius prouincia qui non exigitur ad propositionem. Iam enim pater et pectorali, & conditione ac dispositione hominis, q[uod] omnia inuenientur in qualibet existente in peccato mortaliter qui femei adulterium commisit, nec intendit amputare, sine de lectione culpa potest referri ad duplicitatem prius, s[ed] habitus acquisiti, & respectu huius non habens finem praeccepimus, nec egeri premeditatione posse rationem talis contrarii finis: & quo ad hoc obiectum. Et potest referri ad communem finem omnium unius summorum amatum utique ad contemptum Dei. Et hunc caput in omni iuratio actu mortali perfuerit habens nec reparetur per gratiam. Et ratione huius finis conditionis mortalis peccati, oportet definitum hominem praemeditari, aut cadere.

¶ Ad secundam obiectionem dicimus, quod licet negatio inferat hanc inpotentiam, prima non tamen cum ex ea peccato mortali in homine, in fermentis imponentibus non erat negatio gratiae in natura integrâ. Nam si ergo gratia non plus datur, quam efficaciam praesertim mercede, dicitione simpliciter solutâ ultimum finem per charitatem naturam adfluat nires & illustra. Primum obiectionem simpliciter Deo, licet sicut cum bonitate mortali, non cum bonitate simpliciter.

¶ Veruntamen aduerte hic, q̄ esse in peccato mortali tripliciter, quantum ad propositum spectat, s. formaliter, ut est ille, qui fecit te esse in peccato mortali, & non quantum ad effectum, s. q̄ efficiens in peccato mortali.

Ksibi: hic enim fecit, & uult se esse in peccato mortali
maliter, & per se ex parte obiecti, per accidentem
operantis, ut qui fecit ex ignorantia iuris non excusat
etiam usurarium. hic, n. fecit & uult se esse in talibus, q.
formaliter peccatum mortale, non tamen iuris, q.
peccato mortali ignorancia velante ipsius. Vei per acci-
di quis diligenter, et si non sufficienter le dificit, et pro-
in gratia, cum tamen sit in peccato mortali, hic enim
nec uult se esse in peccato mortali, nec in aliquo, q.
peccati mortalis rationem. Inter hos autem tres habe-
tia ad propositionem, quid primus est in peccato mortali
lum factio, sed affectu per se: secundus affectu operis
ex parte obiecti, sed per accidentem ex parte sui proprie-
tatis, tertius factio tantum. Et proprietas in primo habet
habet praeconceptus finis malus, & deinde affectus in
imo, & cetera que in litera dicuntur. In laudo hanc
cum habet partem sine se, scilicet ex parte operis, & gen-
accidens, scilicet ex parte operantis, ac per hoc uult
accidens frequenter erit calix. Iste enim poterit habere
stabilitum in Deo ex intentione, & affectu, & proprieta-
tis a ceteris, quamvis per accidentem affectus ad hunc
contrarium ignoramus quo ad usuram, ut dictum est.

In tertio locum habent hæc eadæ factæ tantum: vide hic potest
magis vitare quam alij mortale peccatum, dum non affectu, sed
facto solo malum mentis præconceptum ferunt: affectum nan-
que si simpliciter Deo subiicit, ac per illum regulatur. Quia er-
go fermones doctrinæ formales, & per se esse oportet, ideo
præmissa litera de exi

AD SECVNDVM dicēdū, q̄ correptio virilis est, vt ex dolore correptionis voluntas regeneratis oriantur: si tamē qui corripitur, filius est promissionis, ut strepitū correptionis forinsecus insonante, aut flagellante, Deus in illo intrinsecus occulta inspiratione opereret & uelle, ut Aug. dicit in lib.* de Correptione & gratia. Ideo ergo necessaria est correptio, quia uoluntas hominis requiritur ad hoc, q̄ à peccato abstineat, sed tamē correptio nō est sufficiens sine Dei auxilio. Vnde Eccl. 7. Considera opera Dei, q̄ nemo possit corriger, quem ille despicerit.

AD TERTIVM dicendum, quia sic Augustinus* dicit in Hypo nosticon, Verbum illud intelligitur de homine secundum statum naturae integrum, quodam non dum erat seruus peccati, unde poterat peccare & non peccare: nunc etiam quocumque uult homo, datur ei: sed hoc quod bonum uelit, habet ex auxilio gratia.

aliter suscipiens sic sacramenta, ut alibi
ratio, quomodo conuersio ad communabi-

quod est ad hoc sacrum ad communiam,
ut non interfere hanc impotentiā. Si
tum opus est premeditatio, aut q̄
in factō tantum nō opus est scientia, aut
quino intellexit ad intelligēdūm delecta,
non est ferro prefens; quoniam ab arte
per accidens. Ex his autem facile parat,
vbi sunt impotentiā confitat ut diuersis
concurrentibus ad eius perfectionem,
culo de Vno, & singulis effectus singulo

lo numeratos ut patet ex dictis.
Et concilium, q̄ sequeatur, q̄ prof-
gratia, negatur sequela. Et cum dicunt,
deliberate in peccatum mortale. repon-
te peccatis committitionis, quis sit fe dū
in mortale omissionis? quæ non eger de-
sufficit non deliberare quando tenetur.
Ita quis intelligit? delictum enim pro-
prietate subdum. Ab occulsi meis mun-
tis, secundo, quod impotens talis est effe-
tus formaliter & per se, & non per ac-
tu, ut dictum est: & proprie ex hoc, q̄
non potest fieri se de facto nō esse in mor-
talis, vnde Apostolus: Nihil mihi
in hoc iustificatus sum.
Iur, q̄ multipliciter peccat. Primo, in

lum, dum caet hor, caet omnes: qa-
m, & transgredivit aliud præceptum. Pro-
m, q[uod] voluntas non potest illos duos
ante experimur aliquem simul uelle ra-
re pro hoc uitare sacrilegium, & cōmit
in multis. Et rursus quia ad peccatum
actus aliquis, potest simul implere
niter aliud, ad quod pro tuncte nent
enibus posuitus: unde probatio est fal-
ta quoque principali: peccat sophismatio-
nem: quoniam non iuste, In singulis
temporibus: quoniam alia & alia est ratio obi-

A voluntas libera, hic premeditatio assidua contra habitum implacatur. Paet autem sophisima, applicando ad cauendum singula venialia, & procedendo ac cauendum omnia semper, ut ipse facit: sunt enim singula voluntaria.

A R T I C U L V S I X.
Vtrum ille, qui iam consecutus est gratiam, per seipsum posset operari bonum, & uitare peccatum absque auxilio gratiae?

AD NONVM sic proceditur.

A D N O M I N E procedunt.
Videtur quod ille, qui iā cōse-
cutus est gratiam, per seipsum
possit operari bonum, & uitare
peccatum absq; alio auxilio gra-
tiae. Vnumquodq; n. aut frustra
est, aut imperfectum, si non im-
plet illud ad quod datur: sed gra-
tia ad hoc datur nobis, ut possi-
mus bonū facere, & uitare pec-
catum. si igitur per gratiam hoc
hō nō potest, ut q uel gratia sit
frustra data, vel sit imperfecta.
T 2 Præt. Per gratiam ipse Spir-
itus sanctus in nobis habitat, f m
illud t. ad Corinth. 3. Nescitis q a
tēplū Dei estis, & spiritus Dei
habitat in uobis: sed Spiritus Sā-
c̄tus cum sit omnipotens, suffi-
ciens est ut nos inducat ad be-
ne operādū, & ut nos a peccato
custodiat. ergo homo gratiam
consecutus potest utrung; præ-
dictorum absq; alio auxilio ḡe.

Ad hoc dicitur, quod nihil prohibet esse voluntarium simpliciter, quod tam ex suppositione est impossibile aliter se habere: si autem est voluntarium simpliciter, sed suppositio q[uod] absens velit esse in insula, necessarium est nangare. Evidenter voluntarium est, aliter peccatum non est, suppositio tamen superbia est necessarium, unde Augu. dicit in libro de veritate religione, quod natura superba necesse habet alij invidere. Et ratio est eadem: quia suppositio q[uod] quis querat inordinata propria excellentiam, oportet quod ex aliorum excellentiis, utpote derogante propria, percutiatur. Sic igitur existens in peccato mortali, & non se disponens ad gratiam, ex hac suppositione, scilicet quod uile permanere in statu tali, necesse habet peccare mortaliter. & impossibile est ei non peccare mortaliter: sed talis necesis & impossibilitas ex suppositione, non repugnat voluntario: & propterea voluntarie simul, & necessario ex suppositione p[ro]cabit mortaliter.

Super Questionis 109. Articulum 9.

In artic. 9 eiusdem questionis 1-9. dubium occurrit de tituli & conclusione principialis sententi. Potest siquidem tripliciter intelligi. primo, ut sit sermo de bono morali: seu meritio infinite. & tunc esset questione, utrum posset aliquid bonum moraliter vel meritioriter operari: & conclusio est, quod non. Et hi sensus licet Thomistis quibusdam apparuerit, accipietur hinc, quod apud authorem hoc nomine specialis auxilio non potest quodcumque opus moraliter bonum facere falsus tamen est: quia homo & sine gratia, ut prius probatum fuit potest aliquod opus moraliter bonum facere, & in gratia constitutus habet ipsam gratiam sanantem & eleuantem, quia et potens operari opera bona ex ea meritior. Et quod haec sit mens authoris, ex hoc patet, quod ratio indigentiae specialis auxilii ultra gratiam ponitur infirmatis in carne, obliterans in intellectu. Constat autem, quod nec infirmitas carnis, nec obscuritas in intellectu tantum est, aut intentum tiget & extenditur, ut impedit hominem in gratia constitutu a quo libet bono operari: cum manifeste patet, quod nec existentes in peccato mortali impediantur a qualibet bono opere.

Secondo, ut sit sermo de bono & malo universaliter: & tunc esset questione, utrum homo in gratia posset omne suum opus